

Чубенко В.А.

кандидат юридичних наук

молодший науковий співробітник

Науково-дослідний інститут правового забезпечення інноваційного
розвитку Національної академії правових наук України
м. Харків, Україна

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ DEEP TECH ІННОВАЦІЙ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ В КОНТЕКСТІ ОРІЄНТИРА ДЛЯ УКРАЇНИ

Останнім часом в світовій спільноті суб'єктів інноваційної діяльності, а також сфері державного регулювання часто зустрічається зацікавленість до нової хвилі інновацій – deep tech інновацій. Особливий інтерес для України вказане питання викликає з огляду на те, що відповідно до Нового європейського порядку денного інновацій, викладеного в Повідомленні Європейської Комісії від 05.07.2022 COM/2022/33 [1], Європейський Союз має намір очолити вказану хвилю інновацій. Так, в статті 375 Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами [5] передбачено, що співробітництво враховує діючі рамки співробітництва, встановлені Угодою про співробітництво у сфері науки і технологій між Україною та Європейським Співтовариством, а також мету України до поступового наближення до політики та права ЄС у сфері науки і технологій. Тобто, в контексті євроінтеграційних процесів в Україні, необхідна всеосяжна та швидка адаптація правових, державних, економічних, наукових та інших елементів до реалій функціонування ЄС. Вказане пояснює доцільність звернення уваги та дослідження основних аспектів інноваційної політики Європейського Союзу, які існують сьогодні.

Deep tech (глибокотехнологічні) інновації можна охарактеризувати, як нову хвилю інновацій, які ґрунтуються на передовій науці, технологіях та інженерії, в переважній більшості є фізичними продуктами, часто поєднують досягнення фізичної, біологічної та цифрової сфер і мають потенціал для надання трансформаційних рішень на глобальні виклики людства.

Так, ЄС офіційно регламентовані основні заходи, що покликані забезпечити лідерство Європейського Союзу в новій хвилі інновацій – deep tech інноваціях у Новому європейському порядку денному інновацій [1]. Такі заходи можуть узгоджено використовувати сильні сторони єдиного ринку, міцну промислову та кадрову базу, стабільні інституції та демократичні суспільства для стимулювання глибоких технологічних інновацій в ЄС, та згруповані за п'ятьма основними напрямками:

- 1) доступ до фінансування для deep tech інновацій, що передбачає мобілізацію близько 45 мільярдів євро фінансування для розширення масштабів таких інновацій;
- 2) рамкові умови для deep tech інновацій. Вказаний захід передбачає експериментальні підходи до регулювання, через так звані «регуляторні

пісочниці», а також випробувальні стенди, живі лабораторії та закупівлі інновацій;

3) сприяння розвитку інноваційних екосистем і подолання інноваційного розриву в ЄС;

4) глибокі технологічні (deep tech) таланти. ЄС має намір зосередитись на забезпеченні розвитку та потоку важливих «талантів» у сфері глибоких технологій усередині ЄС, а також залучаючи такі «таланти» з інших країн, що є одним із завдань Європейського інституту інновацій та технологій;

5) удосконалення основи формування інноваційної політики. Захід зосереджений на вдосконаленні відповідних інструментів, розробці та використанні надійних, порівнюваних наборів даних, які можуть допомогти аналізувати та моделювати політику інноваційної екосистеми.

Вказані заходи стимулювання глибоких технологічних інновацій в ЄС є досить логічними та цікавими для перейняття та імплементування при формуванні системи правового регулювання розвитку інновацій в Україні.

Українським законодавством, станом на даний час, не виокремлюються положення щодо deep tech інновацій. Зокрема, в Законі України «Про інноваційну діяльність» [2], який визначає правові, економічні та організаційні засади державного регулювання інноваційної діяльності в Україні, встановлює форми стимулювання державою інноваційних процесів і спрямований на підтримку розвитку економіки України інноваційним шляхом, немає згадок про глибокотехнологічні інновації, їх сутність, підтримку чи розвиток. Водночас, слід відмітити також інший правовий документ, який є крос-секторальним – це Стратегія розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 року № 526-р [3] (далі – Стратегія). Так, серед очікуваних результатів впровадження зазначеної Стратегії відсутні будь-які показники в сфері deep tech інновацій, власне, як і в її цілях.

Справедливо зауважити, що ідея та концепція deep tech інновацій розпочали свій розвиток відносно нещодавно, в тому числі, після прийняття в Україні відповідних нормативно-правових актів в сфері інноваційних відносин, а відтак – в останніх відсутні відповідні положення, спрямовані на регулювання deep tech інновацій. Як приклад, Новий європейський порядок денний інновацій викладений в Повідомленні Європейської Комісії 05.07.2022, в той час, як в Україні Стратегія затверджена урядом в 2019 році, а Закон України «Про інноваційну діяльність» прийнятий ще в 2002 році.

Хоча зміст поняття глибоких технологічних інновацій, не викладений в законодавчих актах, деякі основні сфери deep tech інновацій, про які зазначалось вище, частково співпадають зі стратегічними пріоритетними напрямками на період 2011-2023 роки, визначеними в Законі України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» від 08 вересня 2011 року №3715-VI [4].

Крім того, протягом 2013-2018 років в Україні схвалено майже 40 стратегічних документів галузевого рівня, що стосуються розвитку інновацій в тій чи іншій сфері [3], в тому числі, і тих, які на даний час визначаються як глибокотехнологічні. Водночас, вказані документи містять заходи щодо

підтримки інноваційної діяльності у кожній окремій сфері, стимулювання її розвитку тощо. Проте, зазначені акти не спрямовані одночасно на розвиток глибокотехнологічних інновацій в усіх сферах економіки як системного та орієнтуючого параметру, як це вбачається з Нового європейського порядку денного інновацій в Європейському Союзі. Проте, важливим є не тільки секторальний підхід до регулювання окремих напрямів інноваційної діяльності, зокрема, тих, які підпадають під сферу глибокотехнологічних, а й комплексний, синергетичний підхід, який полягає у визначенні основних напрямків та заходів державної інноваційної політики, орієнтованої, зокрема, на розвиток *deep tech* інновацій в Україні. Найбільш доцільним, на нашу думку, є запровадження в нашої державі європейських інструментів, принципів та засобів стимулювання розвитку зазначених інновацій, в тому числі, беручи до уваги євроінтеграційні процеси в Україні.

Таким чином, слід зазначити, що Україні потрібні системні зусилля задля створення нової ефективної моделі національної інноваційної системи, яка б відповідала та доповнювала розгалужену інноваційну систему ЄС, орієнтовану на розвиток *deep tech* інновацій. Особливу увагу слід звернути на адаптацію українського законодавства у вказаній сфері, зокрема, Закон України «Про інноваційну діяльність», а також Стратегію розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 року № 526-р, в контексті внесення змін щодо визначення основних положень та заходів розвитку глибокотехнологічних інновацій в Україні.

Література:

1. The Commission to the European Parliament, The Council, The European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions COM/2022/332 final of 05 July 2022: A New European Innovation Agenda. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52022DC0332>.
2. Про інноваційну діяльність : Закон України від 14 лютого 2002 року № 40-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 36. С. 266.
3. Стратегія розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 року № 526-р. *Офіційний вісник України*. 2019. № 57. С. 139.
4. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності : Закон України від 08 вересня 2011 року № 3715-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 19-20. С. 799.
5. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27 червня 2014 року № 984_011. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011?find=1&text=%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%B5%D1%80%D1%86#w1_51.